

Menghadapi Proses Mahkamah

Panduan untuk Memahami Proses Mahkamah Jenayah

Diterbitkan Oleh:

Pusat Kesedaran Wanita (Women's Centre for Change)

241, Jalan Burma, 10350 Pulau Pinang, Malaysia.

Tel: 04-2280342

Laman web: www.wccpenang.org

Hak Cipta Terpelihara

Buku panduan ini boleh dibuat salinan, dihasilkan semula atau diubahsuaikan untuk memenuhi keperluan individu atau kumpulan dengan mengiktiraf Women's Centre for Change, Penang.

Hakcipta © 2013, Women's Centre for Change, Penang

ISBN 978-983-44784-6-9

Edisi Pertama, 2013

Edisi Kedua, 2019

Penulis

Melissa Mohd Akhir, Prema Devaraj, Loh Cheng Kooi & Hasanah A. Akhir

Terjemahan dalam versi Bahasa Malaysia oleh

Sudandara S.Nathan, Shakila Manan, Ridfan Abd Hamid, Melissa Mohd Akhir,
Hasanah A. Akhir & Bahirah Ilias

Dikemaskini 2019 oleh Lim Kah Cheng, Norhidayah Nadila,

Hastiny Subramaniam, Loh Cheng Kooi & Karen Lai

Illustrator

Jian Goh Kheng Swee, Akiraceo Studio

Reka bentuk dan susun atur

Liz Tan, C-Square Sdn Bhd

Cetakan

Phoenix Printers Sdn Bhd

Siri Video 'Menghadapi Proses Mahkamah' boleh
ditonton di laman web WCC: **wccpenang.org**

Kandungan

PRAKATA	2
PENGENALAN	3
SEKSYEN A: PROSES MAHKAMAH	5
MEMBUAT LAPORAN, PROSES SIASATAN DAN PERTUDUHAN	
Mlaporkan Suatu Jenayah & Siasatan Polis	
Pertuduhan Terhadap Suspek	
PERBICARAAN PENUH	10
Persediaan untuk Perbicaraan Penuh	
Pengenalan kepada Susun Atur di dalam Mahkamah	
Proses Perbicaraan	
<i>Peringkat Pendakwaan</i>	
<i>Peringkat Pembelaan</i>	
<i>Hujahan</i>	
<i>Keputusan</i>	
<i>Rayuan</i>	
SEKSYEN B: MENJADI SAKSI DI MAHKAMAH	21
PERSEDIAAN SEBELUM PERBICARAAN DI MAHKAMAH	
Hak Seorang Saksi di Mahkamah	
Taklimat oleh Timbalan Pendakwa Raya	
MEMBERI KETERANGAN	26
Hadir sebagai Saksi di Mahkamah	
Panduan-panduan yang Berguna	
Maklumat-maklumat Penting	
KEMUDAHAN DI DALAM BANGUNAN MAHKAMAH	30
PESANAN KEPADA MANGSA DAN KELUARGA MANGSA	33
LAMPIRAN	34
Glosari	
Undang-undang bagi Kesalahan terhadap Wanita dan Kanak-kanak	
Pernyataan Impak Mangsa	
Jenis-jenis Mahkamah	
Perbezaan di antara Kes Jenayah dan Kes Sivil	
Nombor Telefon Berguna untuk Dihubungi	
Lokasi Mahkamah di Pulau Pinang	

PRAKATA

Pada tahun 2005, Pusat Kesedaran Wanita (Women's Centre for Change) telah menjalankan satu kajian berkenaan jenayah seksual dan perbicaraan jenayah tersebut. Sebuah buku bertajuk *Seeking Justice for Victims of Sexual Crime*¹ telah diterbitkan hasil daripada kajian tersebut. Dapatan utama kajian tersebut adalah sejumlah besar kes telah berkeputusan "dilepaskan tanpa dibebaskan" (DNAA), yang seringkali kerana kegagalan mangsa mengikuti sepenuhnya proses perbicaraan di mahkamah. Antara punca keadaan ini adalah kerumitan proses mahkamah itu sendiri, di samping kurangnya sokongan yang diberi kepada mangsa dan keluarga mangsa. Kebanyakan mangsa akhirnya hilang peluang untuk mendapatkan keadilan dan pelaku tidak dihukum ke atas jenayahnya.

Pada tahun 2008, WCC telah mula bekerjasama dengan Hospital Pulau Pinang dan seterusnya dengan Hospital Seberang Jaya pada 2012 bagi menyediakan perkhidmatan sokongan emosi bagi mangsa jenayah seksual dan keganasan rumah tangga. Melalui perkhidmatan ini, didapati kebanyakan mangsa dan keluarga mangsa kurang faham tentang proses siasatan jenayah dan perbicaraan di mahkamah. Ini menjadikan mereka berasa risau tentang perkembangan kes. Justeru, WCC menerbit buku panduan ini untuk membantu mangsa-mangsa dan saksi lain agar mereka lebih

memahami proses siasatan jenayah dan perbicaraan di mahkamah. Melalui buku panduan ini, WCC berharap agar mangsa dan keluarga mangsa lebih memahami proses keadilan jenayah dan bersedia untuk mendapatkan keadilan.

Pada tahun 2017, pelbagai pembaharuan undang-undang telah dibuat bagi melindungi mangsa wanita dan kanak-kanak seperti penggubalan Akta Kesalahan-Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017 (*Sexual Offences Against Children Act 2017, SOAC*), Akta Bantuan Guaman (Pindaan) 2017 dan Akta Keganasan Rumah Tangga (Pindaan) 2017. Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-Kanak ditubuhkan untuk mempercepat pelupusan kes-kes tersebut. WCC telah mewakili *Joint Action Group for Gender Equality (JAG)* dalam *Task Force on Sexual Crimes* di Jabatan Perdana Menteri untuk menggubal SOAC. WCC juga menjadi salah satu ahli jawatankuasa bagi menggubal Garis Panduan Khas Untuk Mengendalikan Kes Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak.

Berdasarkan pembaharuan tersebut Kumpulan Advokasi WCC mengemaskinikan buku panduan ini. Buku ini ditujukan kepada semua mangsa jenayah yang telah berani tampil ke hadapan untuk melaporkan jenayah dengan harapan keadilan ditegakkan.

Kumpulan Advokasi WCC

Lalitha Menon, Karen Lai, Chang Mei Leng, Susan Siew, Mariam Lim, Christine Khor, Shakila Manan, Lim Kah Cheng, Melissa Mohd Akhir, Prema Devaraj, Loh Cheng Kooi, Hasanah A. Akhir, Norhidayah Nadila & Hastiny Subramaniam

I. Women's Centre for Change (2009), *Seeking Justice for Victims of Sexual Crime*, Penang, Malaysia.

PENGENALAN

Apabila satu jenayah berlaku, mangsa harus membuat laporan polis untuk tindakan diambil terhadap pelaku jenayah tersebut. Laporan tersebut adalah permulaan proses mendapatkan keadilan melalui proses keadilan jenayah. Walaubagaimanapun, tindakan seperti membuat laporan, memberi keterangan untuk tujuan siasatan dan menjadi saksi semasa perbicaraan jenayah² mungkin agak menakutkan bagi sesiapapun. Biasanya ia adalah sukar untuk mengagak apa yang bakal berlaku seterusnya dan mangsa berasa tidak pasti tentang keputusan akhir proses siasatan dan perbicaraan tersebut.

Seseorang mangsa perlu hadir di mahkamah sebagai saksi untuk memberikan keterangan. Kebanyakan mangsa atau saksi berasa gementar untuk berhadapan dengan pelaku di mahkamah. Kerisauan ini bertambah terutamanya apabila mangsa perlu menceritakan semula tentang pengalaman jenayah yang berlaku semasa proses memberi keterangan.

Selain itu, mangsa atau saksi seringkali kurang faham tentang proses mahkamah. Maka, proses mahkamah yang asalnya bertujuan memberi keadilan kepada mangsa jenayah termasuk mangsa jenayah seksual dan keganasan rumah tangga, boleh bertukar menjadi satu lagi pengalaman pahit sekiranya mangsa kurang bersedia atau berasa tertekan akibat proses tersebut.

Buku panduan ini diterbitkan bagi membantu mangsa-mangsa jenayah memahami proses mahkamah supaya mereka³ mempunyai maklumat yang diperlukan dan lebih bersedia menghadapi proses mahkamah. Buku ini terbahagi kepada dua bahagian utama: **Seksyen A: Proses Mahkamah** menerangkan apa yang berlaku bermula dari masa mangsa melaporkan jenayah sehingga peringkat perbicaraan penuh dan rayuan.

Seksyen B: Menjadi Saksi di Mahkamah menerangkan hak-hak mangsa di mahkamah, maklumat-maklumat penting semasa memberi keterangan dan panduan berguna sebagai persiapan hadir di mahkamah. Di bahagian **Lampiran**, disertakan glosari istilah undang-undang, undang-undang yang berkaitan, nombor telefon berguna untuk dihubungi dan lokasi mahkamah-mahkamah di negeri Pulau Pinang.

2. Perbezaan di antara kes sivil dan kes jenayah diterangkan di Lampiran (mukasurat 45)

3. WCC mengiktiraf bahawa sebahagian besar dari keseluruhan mangsa jenayah seksual dan keganasan rumah tangga adalah wanita dan kanak-kanak. Oleh yang demikian, buku panduan ini bertujuan mengutamakan perspektif wanita dan kanak-kanak terhadap proses siasatan dan perbicaraan di mahkamah.

SEKSYEN A:

PROSES MAHKAMAH

MEMBUAT LAPORAN, PROSES SIASATAN DAN PERTUDUHAN

Melaporkan Suatu Jenayah Dan Proses Siasatan Polis

Perjalanan ke arah mencapai keadilan bermula satu laporan polis dibuat. Apabila berlakunya jenayah, mangsa atau ahli keluarganya harus melaporkan jenayah berkenaan di balai polis. Orang yang membuat laporan dipanggil sebagai pengadu. Selepas laporan dibuat, seorang Pegawai Penyiasat (IO) akan ditugaskan untuk menyiasat jenayah tersebut. Mangsa selalunya akan diminta oleh IO untuk pergi ke Ibu Pejabat Polis Daerah (IPD) yang berdekatan di mana jenayah itu berlaku untuk memberi kenyataan terperinci tentang kejadian jenayah tersebut.

IO biasanya akan turut menemubual saksi lain bagi mengambil keterangan terperinci mereka tentang jenayah tersebut. Jika jenayah yang berlaku merupakan jenayah seksual (contohnya, rogol atau cabul) atau keganasan rumah tangga, IO akan membawa/meminta mangsa pergi ke Pusat Khidmat Bersepadu (*One Stop Crisis Centre, OSCC*) di Unit Kecemasan dan Trauma di hospital kerajaan terdekat untuk pemeriksaan perubatan bagi memastikan mangsa diberi rawatan perubatan yang bersesuaian, dan untuk mengumpul bukti jenayah tersebut.

Pengumpulan bukti oleh IO mungkin mengambil masa berminggu-minggu atau ada kalanya, berbulan-bulan. Pengumpulan bukti ini membabitkan temuramah dengan mangsa dan saksi lain, pengumpulan bukti fizikal, lawatan ke tempat kejadian dan mendapatkan keterangan bertulis serta laporan daripada pelbagai pakar, misalnya doktor yang memeriksa mangsa.

Pertuduhan terhadap Suspek

Apabila siasatan telah selesai, IO akan mengumpul bukti yang dinyatakan di dalam satu kertas siasatan (*Investigation paper - IP*) yang mengandungi cadangan sama ada suspek patut didakwa ataupun tidak. Kertas siasatan ini kemudian akan dirujuk kepada Timbalan Pendakwa Raya (TPR). TPR adalah peguam kerajaan yang mengendalikan kes jenayah, yang bertugas memutuskan sama ada bukti yang diperolehi mencukupi untuk mendakwa suspek berkenaan jenayah yang dilaporkan. Ada kalanya TPR mungkin memberi arahan lanjut kepada IO untuk mendapatkan bukti yang lain. Ini bermaksud siasatan akan berterusan beberapa minggu lagi, kemudiannya IP akan dikemaskini dan dirujuk sekali lagi untuk mendapatkan keputusan TPR. Pada peringkat ini, salah satu dari dua keadaan di bawah boleh berlaku:

- i) TPR memutuskan bahawa cukup bukti untuk mendakwa suspek. Suspek akan dibawa ke mahkamah supaya dia dapat didakwa di mana **pertuduhan** terhadap dirinya berkait jenayah yang dilaporkan dibacakan di hadapan mahkamah. Suspek kemudiannya akan terus dirujuk sebagai Orang Kena Tuduh (OKT).
- ii) TPR membuat keputusan bahawa tidak cukup bukti untuk mendakwa suspek. Kes akan ditutup dan akan diklasifikasikan sebagai “tiada tindakan lanjut” (*No Further Action - NFA*) dan suspek dibebaskan. Tetapi, jika terdapat bukti baru yang timbul (contohnya, saksi yang sebelum ini hilang telah dijumpai), kes boleh dibuka semula untuk siasatan lanjut dan proses mengumpul bukti jenayah akan diteruskan semula, sehingga TPR memutuskan bahawa IP telah lengkap dan suatu keputusan dapat dibuat.

Apakah yang dimaksudkan dengan “PERTUDUHAN”?

Suspek akan dibawa ke mahkamah oleh IO berikutan keputusan yang telah dibuat oleh TPR untuk menuduh suspek. Di mahkamah, TPR akan mengemukakan kertas pertuduhan yang menyatakan butir-butir penting mengenai jenayah yang didakwa. Kertas pertuduhan akan dibacakan kepada suspek yang kini dikenali sebagai tertuduh atau Orang Kena Tuduh (OKT), dan beliau akan disoal sama ada beliau faham pertuduhan itu, dan samada beliau ingin mengaku bersalah ataupun tidak kepada jenayah yang dipertuduhkan. Mana-mana pilihan tertuduh akan direkodkan sebagai pilihan pengakuannya.

- Apabila tertuduh mengaku bersalah**

Jika tertuduh mengaku bersalah, bukti atau keterangan mengenai jenayah tidak perlu dibentangkan atau dihujahkan di dalam mahkamah. Satu tarikh akan ditetapkan untuk merekod pengakuan bersalah tertuduh dan bagi menjatuhkan **hukuman**. Kadangkala tarikh ini mungkin tarikh yang sama dengan hari pengakuan dibuat. Hakim akan mempertimbangkan hukuman yang sesuai mengikut undang-undang dan ini bergantung kepada beratnya jenayah yang telah dilakukan. Pengadu atau mangsa atau keluarganya boleh diberi peluang memaklumkan kepada TPR dan mahkamah tentang penderitaan yang dialami akibat jenayah tersebut. Maklumat ini turut dipertimbangkan oleh Hakim sebelum memutuskan hukuman yang akan dijatuhkan ke atas tertuduh. Mangsa dan keluarganya boleh turut hadir di mahkamah semasa peringkat ini, terutamanya apabila hukuman dibacakan kepada tertuduh. Apabila hukuman tersebut dijatuhkan, maka berakhirlah proses di mahkamah tersebut.

Apa yang dimaksudkan dengan “HUKUMAN”?

Hukuman adalah keputusan Hakim tentang jenis hukuman yang dijatuhkan ke atas tertuduh selepas menilai beratnya kesalahan jenayah yang telah dibuktikan. Untuk menetapkan hukuman yang sesuai, Hakim perlu merujuk kepada peruntukan undang-undang jenayah yang terpakai bagi kesalahan yang dilakukan. Di dalam kebanyakan kes, Hakim mempunyai budi bicara untuk menetapkan kadar hukuman berdasarkan beratnya jenayah yang telah dilakukan dan kesan-kesan terhadap mangsa. Hukuman yang ditetapkan oleh Hakim tidak boleh melebihi apa yang dinyatakan oleh undang-undang berkenaan.

- Apabila tertuduh mengaku tidak bersalah**

Jika tertuduh mengaku tidak bersalah, kes akan diteruskan ke perbicaraan penuh di mahkamah. Maksudnya, semua bukti yang telah dikumpul oleh IO perlu dikemukakan di mahkamah untuk dinilai, supaya Hakim dapat membuat keputusan pada penghujung kes sama ada tertuduh didapati bersalah atau tidak atas jenayah yang dituduh. Sementara kes dibicarakan, tertuduh biasanya akan bebas di bawah **jamin**. Sekiranya dapat ditunjukkan bahawa tertuduh jika dibebaskan mungkin mengganggu saksi-saksi atau proses mahkamah, mahkamah boleh memerintahkan tertuduh ditahan di lokap sementara perbicaraan masih berjalan.

Apakah yang dimaksudkan dengan “JAMIN”?

Ikat jamin adalah suatu syarat yang diletakkan oleh mahkamah, di mana sejumlah wang dalam bentuk sijil deposit tetap diberikan kepada mahkamah, bagi memastikan tertuduh tetap hadir di mahkamah sepanjang perbicaraan.

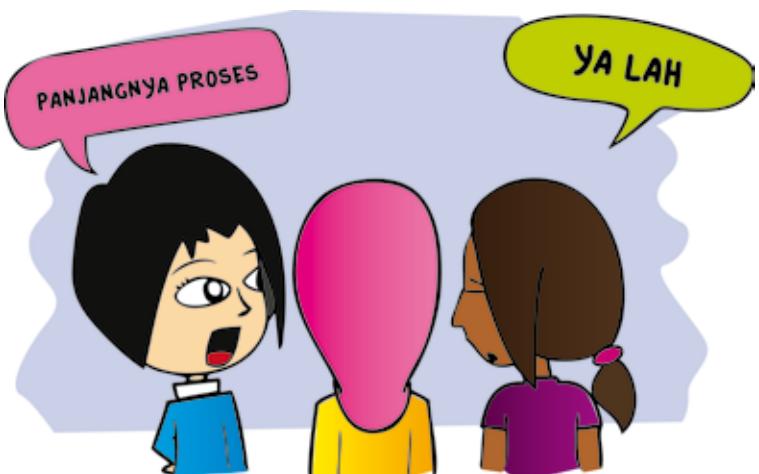
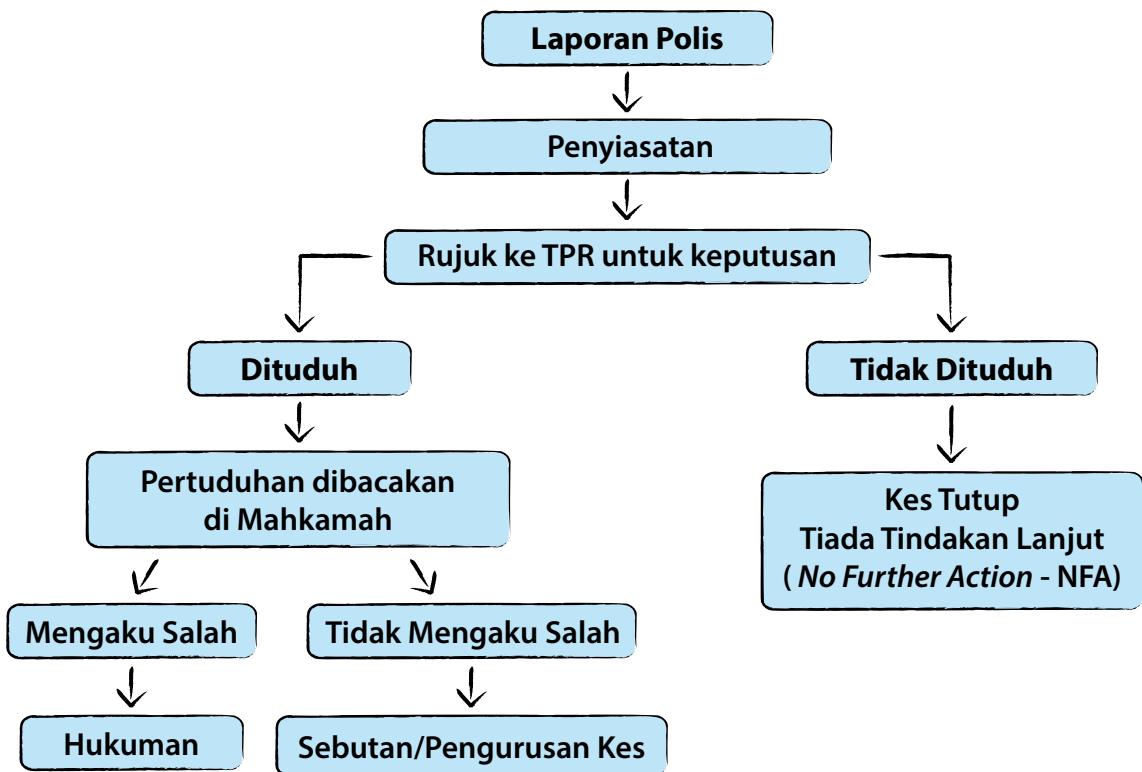
Orang yang membayar jumlah deposit tersebut kepada mahkamah dan berjanji untuk memastikan tertuduh hadir digelar sebagai penjamin. Biasanya penjamin adalah dari kalangan ahli keluarga atau rakan tertuduh. Jika tertuduh tidak dapat menyediakan wang jaminan yang ditetapkan, dia boleh ditahan di bawah reman di lokap.

Jika jaminan telah dibayar tetapi tertuduh tidak hadir di mahkamah dan tiada sebab munasabah ditunjukkan oleh penjamin untuk menjelaskan kenapa tertuduh tidak hadir, waran tangkap boleh dikeluarkan untuk menahan tertuduh.

Kadangkala syarat lain boleh ditambah kepada jaminan yang diberi untuk memastikan kehadiran tertuduh ke mahkamah dan proses mahkamah tidak terganggu. Contoh syarat-syarat jaminan adalah seperti serahan pasport tertuduh kepada mahkamah, larangan mengganggu saksi terutamanya mangsa jenayah, dan arahan melaporkan diri di balai polis terdekat pada masa-masa tertentu.

Pada peringkat awal kes di mahkamah, terdapat beberapa perkara yang perlu diuruskan oleh kedua-dua pihak TPR dan pembelaan/tertuduh sebelum perbicaraan penuh dapat dimulakan. Mahkamah akan menetapkan beberapa tarikh yang dinamakan sebagai tarikh sebutan atau pengurusan kes untuk menguruskan permohonan atau hujahan, sama ada daripada pihak TPR ataupun pihak pembelaan/tertuduh. Proses sebutan atau pengurusan kes ini bertujuan memastikan perlantikan peguam dan penyerahan dokumen serta maklumat yang diperlukan agar perbicaraan dapat diteruskan. Antara permohonan yang boleh dibuat di peringkat ini termasuklah permohonan agar kes dibatalkan dan agar tertuduh dibebaskan atas sebab-sebab tertentu sebelum perbicaraan penuh bermula. Semasa peringkat awal dan tarikh sebutan ini, mangsa dan saksi yang lain tidak perlu hadir di mahkamah.

Rajah 1: Membuat Laporan, Menyiasat dan Menuduh

PERBICARAAN PENUH

Apabila tertuduh mengaku tidak bersalah, satu perbicaraan penuh akan dijalankan. Hakim akan menentukan tarikh bagi perbicaraan penuh. Perbicaraan penuh ini melibatkan pihak yang berbeza dan beberapa prosedur yang ditetapkan untuk memastikan kesaksamaan dan keadilan untuk mangsa/pengadu dan tertuduh. Bahagian-bahagian selepas ini akan menerangkan tentang persiapan perbicaraan, pengenalan mahkamah, pihak-pihak yang terlibat dan proses keseluruhan bagi perbicaraan penuh.

Persediaan bagi Perbicaraan Penuh

Adalah menjadi tanggungjawab TPR untuk memastikan bahawa semua bukti sedia dikemukakan semasa perbicaraan penuh. Ini termasuk usaha memastikan saksi-saksi hadir di mahkamah pada tarikh yang ditetapkan. Mangsa sebagai saksi utama, bersama dengan saksi yang lain, akan menerima **sapina** daripada pihak polis untuk memaklumkan mereka tentang tarikh mereka patut hadir di mahkamah. Sebagai persediaan kes, mangsa dan saksi mungkin akan disuruh oleh pihak polis atau TPR untuk membaca semula keterangan bertulis yang telah mereka berikan semasa penyiasatan, untuk mengingat kembali jenayah yang telah berlaku. Mangsa juga boleh memohon kepada TPR untuk ditaklimatkan tentang proses memberi keterangan di mahkamah.

Apakah yang dimaksudkan dengan “SAPINA”?

Sapina merupakan perintah mahkamah yang ditulis di atas sekeping kertas biru yang memaklumkan saksi tentang tarikh dan masa saksi tersebut perlu hadir di mahkamah. Sekiranya saksi tidak hadir walaupun telah menerima sapina, TPR atau peguambela boleh meminta waran tangkap terhadap saksi tersebut.

Apabila hadir di mahkamah, kadangkala saksi mendapati bahawa kes telah ditangguh dan tarikh lain ditetapkan untuk perbicaraan kes. Adalah amat penting bagi saksi untuk mendapatkan pengesahan catatan ke atas kertas sapina mereka daripada TPR bagi menunjukkan mereka telah hadir ke mahkamah pada hari tersebut dan untuk memastikan tarikh baru yang ditetapkan untuk hadir di mahkamah. Sapina yang telah disahkan boleh ditunjuk kepada kaunter tuntutan di ibu pejabat polis daerah (IPD) berkenaan bagi menuntut kos perjalanan ke mahkamah.

Pengenalan kepada Susun Atur di dalam Mahkamah

Bilik Mahkamah

Mukasurat seterusnya menunjukkan susun atur secara umum bagi sebuah bilik mahkamah, di mana dapat dilihat tempat duduk biasa bagi setiap individu yang terlibat di mahkamah dan penerangan ringkas mengenai tugas mereka.

Biasanya bagi kes di mahkamah, terdapat seorang Hakim yang akan mempengerusikan kes untuk kedua-dua pihak berlawanan. Bagi kes jenayah, pihak berlawanan tersebut adalah pihak yang membawa kes bagi pihak kerajaan (pendakwaan) dan bagi pihak tertuduh (pembelaan).

Nota: Kedudukan tempat duduk mungkin berbeza mengikut setiap bilik mahkamah tetapi pihak yang terlibat adalah lebih kurang sama.

Hakim

Hakim bertanggungjawab untuk menyelia perjalanan perbicaraan dan mempertimbangkan bukti serta hujahan yang dibuat oleh kedua-dua pihak. Hakim kemudian akan membuat keputusan sama ada untuk menyabitkan tertuduh atau tidak, dan menjatuhkan hukuman bersesuaian sepertimana diperuntukkan oleh undang-undang.

Mangsa/Saksi

Mangsa jenayah akan diminta oleh TPR untuk menghadiri mahkamah sebagai salah seorang saksi yang memberi keterangan bagi membuktikan jenayah yang dipertuduhkan. Saksi-saksi lain akan turut dipanggil oleh TPR untuk memberi keterangan.

Tertuduh

Tertuduh merupakan seseorang yang telah didakwa melakukan jenayah berkenaan. Tempat di mana tertuduh diminta duduk semasa perbicaraan berlangsung dipanggil kandang tertuduh. Tertuduh selalunya akan diwakili oleh seorang peguam yang digelar peguam tertuduh atau peguambela. Mahkamah boleh mengarahkan tertuduh yang tidak ingin melantik peguam untuk mengendalikan pembelaan kesnya sendiri.

Timbalan Pendakwa Raya (TPR)

Peranan TPR adalah untuk mendakwa seseorang yang telah dituduh melakukan sesuatu jenayah demi melindungi kepentingan orang awam. Pendakwaan ini dilaksanakan oleh TPR dengan membawa tertuduh ke mahkamah untuk berhadapan dengan pertuduhan jenayah yang berkenaan, mengemukakan bukti yang mengesahkan jenayah itu berlaku dan mendapatkan hukuman yang setimpal terhadap tertuduh.

TPR adalah pegawai undang-undang yang bertugas dengan kerajaan dan tidak mewakili mangsa atau saksi. Oleh itu, mangsa tidak perlu membayar kos khidmat TPR yang menjalankan kes. Sesuatu kes boleh dikendalikan oleh lebih daripada seorang TPR.

Peguambela

Peranan seorang peguambela adalah untuk mengemukakan bukti dan hujahan yang menunjukkan bahawa tertuduh tidak bersalah ke atas jenayah yang telah didakwa. Peguambela akan menyatakan mangsa dan saksi yang lain tentang jenayah yang telah berlaku untuk menimbulkan keraguan terhadap kes, supaya tertuduh didapati tidak bersalah dan dibebaskan. Kadangkala, terdapat lebih daripada seorang peguambela yang mengendalikan pembelaan semasa perbicaraan dijalankan.

Peguam Pemerhati

Mangsa boleh mendapatkan khidmat peguam swasta yang dikenali sebagai "pegawai pemerhati" bagi mewakili kepentingan beliau sepanjang penyiasatan dan semasa perbicaraan mahkamah.

Peguam pemerhati harus meminta kebenaran daripada Hakim untuk mewakili mangsa dan untuk bersuara bagi pihak mangsa dan keluarganya semasa perbicaraan dijalankan.

Tugas seorang peguam pemerhati termasuk:

- memohon perkembangan status kes;
- menerangkan situasi di mahkamah kepada mangsa dan keluarga mangsa;
- berhubung dengan TPR bagi persediaan keperluan mangsa semasa menghadiri mahkamah;
- memaklumkan TPR dan mahkamah apabila hak mangsa terjejas di dalam mahkamah, contohnya apabila pihak peguambela menanyakan soalan yang tidak munasabah atau secara kasar; dan
- membantu mengemukakan maklumat tentang penderitaan mangsa akibat jenayah tersebut, bagi tujuan pertimbangan hukuman yang dijatuahkan dan untuk permintaan pampasan yang sesuai diberikan (*sila lihat Pernyataan Impak Mangsa, mukasurat 42*)

Pendamping Guaman

Melalui pindaan kepada Akta Bantuan Guaman (Pindaan) 2017, Pendamping Guaman adalah seorang pegawai undang-undang dari Jabatan Bantuan Guaman (JBG) yang dilantik oleh keluarga mangsa kanak-kanak jenayah seksual. Tugas mereka sama seperti Peguam Pemerhati termasuk:

- Memberi nasihat undang-undang kepada penjaga/pelindung mangsa;
- Menemani dan mewakili mangsa dalam perbicaraan di mahkamah; dan
- Memberi nasihat berkaitan tindakan sivil yang boleh diambil oleh mangsa, jika ada.

Jurubahasa Atau Kakitangan Mahkamah Yang Lain

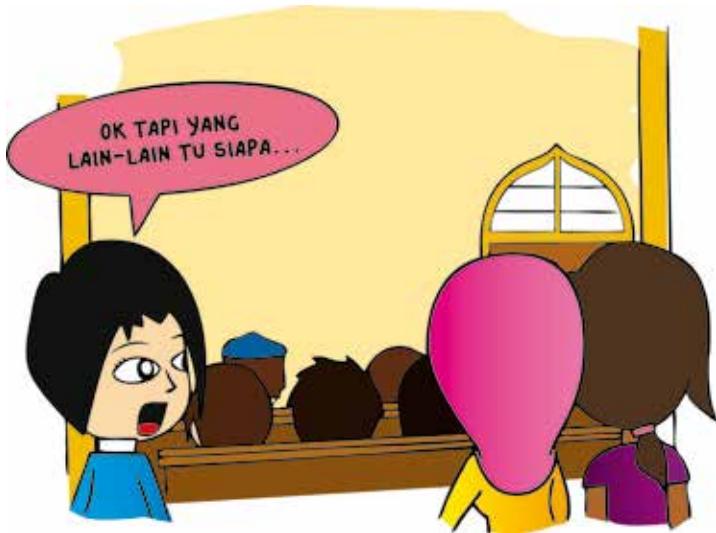
Jurubahasa atau kakitangan mahkamah yang lain membantu Hakim dengan memanggil kes yang disenaraikan dan membaca pertuduhan terhadap tertuduh. Jurubahasa turut memastikan tataterib mahkamah diikuti dan menjalankan tugas mengalih bahasa sebagaimana yang diperlukan.

Polis Mahkamah

Polis mahkamah berada di dalam bilik mahkamah bagi memastikan keselamatan di mahkamah termasuk mengiringi tertuduh ke kandang tertuduh. Polis mahkamah juga membantu memanggil nama saksi yang diperlukan untuk masuk ke dalam bilik mahkamah apabila tiba giliran saksi tersebut untuk memberi keterangan.

Pihak Lain Yang Mungkin Hadir

Peguam-peguam bagi kes yang lain akan turut berada di mahkamah bagi menunggu kes mereka dipanggil jika terdapat kes lain yang turut dijalankan di mahkamah tersebut pada tarikh yang sama. Kadangkala terdapat juga wartawan yang melaporkan tentang kes tersebut atau kes-kes yang lain. Sekiranya Hakim mengarahkan perbicaraan dijalankan di dalam mahkamah tertutup, pihak –pihak yang tidak berkenaan seperti peguam bagi kes yang lain dan juga wartawan tidak dibenarkan sama sekali untuk berada di dalam mahkamah.

Galeri Umum

Galeri umum merupakan tempat di mana orang awam boleh duduk untuk mengikuti perbicaraan yang dijalankan, termasuk ahli keluarga dan pihak yang menyokong mangsa atau tertuduh. Walau bagaimanapun, sekiranya mereka merupakan saksi bagi kes, mereka tidak dibenarkan duduk di dalam mahkamah bersama saksi yang lain apabila perbicaraan bermula ataupun berbincang tentang kes tersebut dengan orang lain. Sekiranya Hakim mengarahkan perbicaraan dijalankan di dalam mahkamah tertutup, galeri umum akan dikosongkan.

Proses Perbicaraan

Perbicaraan penuh mempunyai beberapa peringkat dan setiap peringkat diperjelaskan di bawah.

Peringkat Pendakwaan

Perbicaraan penuh bagi satu kes jenayah bermula apabila pihak pendakwaan memanggil saksinya untuk memberi keterangan tentang jenayah tersebut. Keterangan yang dimaksudkan adalah keterangan yang diberikan secara lisan oleh saksi tentang jenayah yang dituduh. TPR akan menggunakan keterangan lisan yang diberikan serta sebarang dokumen atau objek yang menyokong keterangan tersebut untuk membuktikan bahawa telah berlakunya satu jenayah. **Peringkat perbicaraan** ini juga dikenali sebagai peringkat pendakwaan. Semasa peringkat pendakwaan, terdapat tiga langkah yang diikuti bagi setiap saksi.

Pihak TPR memanggil saksi untuk memberi keterangan dengan bertanya kepada saksi soalan-soalan terbuka yang dapat membantu saksi menjelaskan bagaimana jenayah itu dilakukan oleh tertuduh, seperti mana yang ditulis/tertera di dalam pertuduhan. Selepas semua soalan telah ditanya oleh TPR dan telah dijawab oleh saksi, langkah seterusnya bermula.

Peguambela menyoal balas saksi dengan beberapa soalan khusus untuk mendapatkan jawapan yang antaranya menunjukkan bahawa saksi tidak bercakap benar, mungkin tersilap memberi keterangan atau mempunyai tujuan lain untuk menipu tentang kesalahan yang dituduh. Tujuan soalan-soalan ini adalah untuk menimbulkan keraguan sama ada tertuduh benar-benar telah melakukan jenayah tersebut. Setelah peguambela selesai menyoal balas, langkah seterusnya pula diikuti.

TPR menyoal semula saksi dengan menanyakan soalan yang berkait dengan perkara ditimbulkan oleh peguambela. Pada peringkat ini soalan yang ditanya oleh TPR memberi peluang kepada saksi untuk menerangkan semula mana-mana jawapan yang tidak jelas, mengelirukan atau yang berkemungkinan bercanggah, yang diberikan oleh saksi semasa pemeriksaan balas.

Langkah 1:
TPR menyoal saksi
(Pemeriksaan Utama)

Langkah 2:
Peguambela menyoal
balas
(Pemeriksaan Balas)

Langkah 3:
TPR menyoal semula
(Pemeriksaan Semula)

Hujahan (Di Akhir Kes Pendakwaan)

Setelah kesemua saksi selesai disoal oleh TPR (semua saksi selesai melalui ketiga-tiga langkah), dan kesemua bukti sokongan telah dikemukakan, peringkat pendakwaan bagi kes pun berakhir dan TPR menutup kes pendakwaan. Kedua-dua pihak TPR dan peguambela kemudiannya akan berhujah di hadapan mahkamah untuk memutuskan sama ada kes telah mencapai tahap *prima facie* ataupun tidak, di peringkat ini. Kes *prima facie* bermaksud terdapat bukti yang kukuh untuk menunjukkan tertuduh telah melakukan jenayah tersebut.

Keputusan (Di Akhir Peringkat Pendakwaan)

- Sekiranya Hakim memutuskan bahawa bukti yang dibentangkan adalah cukup kukuh untuk menunjukkan bahawa jenayah tersebut telah berlaku, iaitu satu kes *prima facie* telah dibuktikan, perbicaraan akan diteruskan ke peringkat seterusnya, yang dikenali sebagai peringkat pembelaan.
- Sekiranya Hakim memutuskan bahawa bukti yang dibentangkan tidak cukup kukuh untuk menunjukkan bahawa tertuduh telah melakukan jenayah tersebut, mahkamah akan melepaskan dan membebaskan tertuduh. Pembebasan bermaksud tertuduh didapati tidak bersalah dan kini bebas. Rayuan boleh dibuat oleh TPR terhadap keputusan pembebasan tersebut di peringkat ini.

Kadangkala, Hakim mungkin memutuskan untuk "melepaskan tanpa membebaskan" (DNAA) kerana beberapa sebab seperti ketiadaan saksi, bukti, atau sebab-sebab perundangan yang lain. Ini bermakna tertuduh dilepaskan tetapi boleh didakwa semula pada masa hadapan jika terdapat perkembangan baru, contohnya, bukti atau saksi yang hilang sebelum ini telah ditemui.

Peringkat Pembelaan

Peringkat ini merupakan giliran peguambela untuk memanggil saksi-saksi yang akan memberi keterangan secara lisan, dokumen atau objek untuk membuktikan bahawa tertuduh tidak melakukan jenayah tersebut atau menimbulkan keraguan bahawa jenayah itu dilakukan oleh tertuduh. Sekiranya tertuduh tidak melantik peguambela, tertuduh perlu mengendalikan sendiri perbicaraan di peringkat ini.

Tertuduh merupakan saksi pertama memberikan keterangan di peringkat pembelaan, diikuti oleh saksi-saksi lain untuk menyokong keterangan pembelaan, jika ada. Cara menyal saksi di peringkat ini sama seperti diterangkan di peringkat pendakwaan di atas, di mana terdapat tiga langkah yang akan dilalui. Perubahan hanyalah pada turutan pihak yang menyal saksi; pemeriksaan utama akan dikendalikan oleh peguambela, pemeriksaan balas oleh TPR, dan pemeriksaan semula oleh peguambela. Mangsa dan keluarganya boleh menyaksikan perbicaraan semasa peringkat pembelaan ini jika mereka tidak diminta untuk menjadi saksi pembelaan.

Hujahan (Di Akhir Kes Pembelaan)

Apabila peringkat pembelaan berakhir, proses tertuduh perbicaraan hampir sampai ke peringkat penghujung. Kedua-dua TPR dan peguambela akan berhujah berdasarkan semua bukti yang telah dikemukakan, dan Hakim akan membuat keputusan sama ada tertuduh didapati bersalah ataupun sebaliknya. Mangsa dan keluarganya boleh memilih untuk hadir semasa hujahan sedang dibuat atau semasa Hakim memberi keputusannya secara lisan. Ada kalanya Hakim mungkin meminta agar hujahan dibuat secara bertulis. Hakim kemudiannya mungkin akan menetapkan satu tarikh yang lain untuk memberi keputusan kes.

Keputusan (Di Akhir Kes Pembelaan)

i) Tertuduh Didapati Bersalah

Jika Hakim mendapati bukti adalah cukup kuat untuk menghukum tertuduh (tahap bukti ini dinamakan sebagai melampaui keraguan munasabah), tertuduh akan didapati bersalah.

Sebelum hukuman dijatuhkan, peguambela/tertuduh akan diberikan peluang untuk memberitahu mahkamah kenapa hukuman sepatutnya diringankan. Peringkat ini dinamakan mitigasi. TPR pula biasanya akan memberitahu mahkamah kenapa hukuman sepatutnya diberatkan.

TPR boleh memanggil mangsa atau keluarganya untuk hadir di mahkamah untuk menerangkan penderitaan dan kesan jenayah yang berlaku terhadap mereka, contohnya jenis-jenis kecederaan yang dialami dan kepayahan untuk pulih dari trauma yang dialami. Pilihan yang lain adalah mangsa atau keluarganya boleh menulis tentang penderitaan yang telah dialami dan menyerahkan kepada TPR untuk membaca keterangan bertulis tersebut. Keterangan ini dinamakan sebagai “**pernyataan impak mangsa**” (*Victim Impact Statement - VIS*).

Setelah mempertimbangkan kesemua perkara di atas dan faktor kepentingan awam, Hakim akan menjatuhkan hukuman ke atas tertuduh. Mangsa atau keluarganya boleh memilih untuk hadir semasa peringkat keputusan mahkamah ini sedang berlangsung.

ii) Tertuduh Didapati Tidak Bersalah

Jika mahkamah mendapati bukti oleh pihak pendakwaan tidak cukup kuat untuk mendapati tertuduh bersalah atas jenayah yang dituduh, ataupun keraguan yang mencukupi telah berjaya ditimbulkan oleh pihak pembelaan, tertuduh akan dilepaskan daripada pertuduhan jenayah dan dibebaskan.

Rayuan

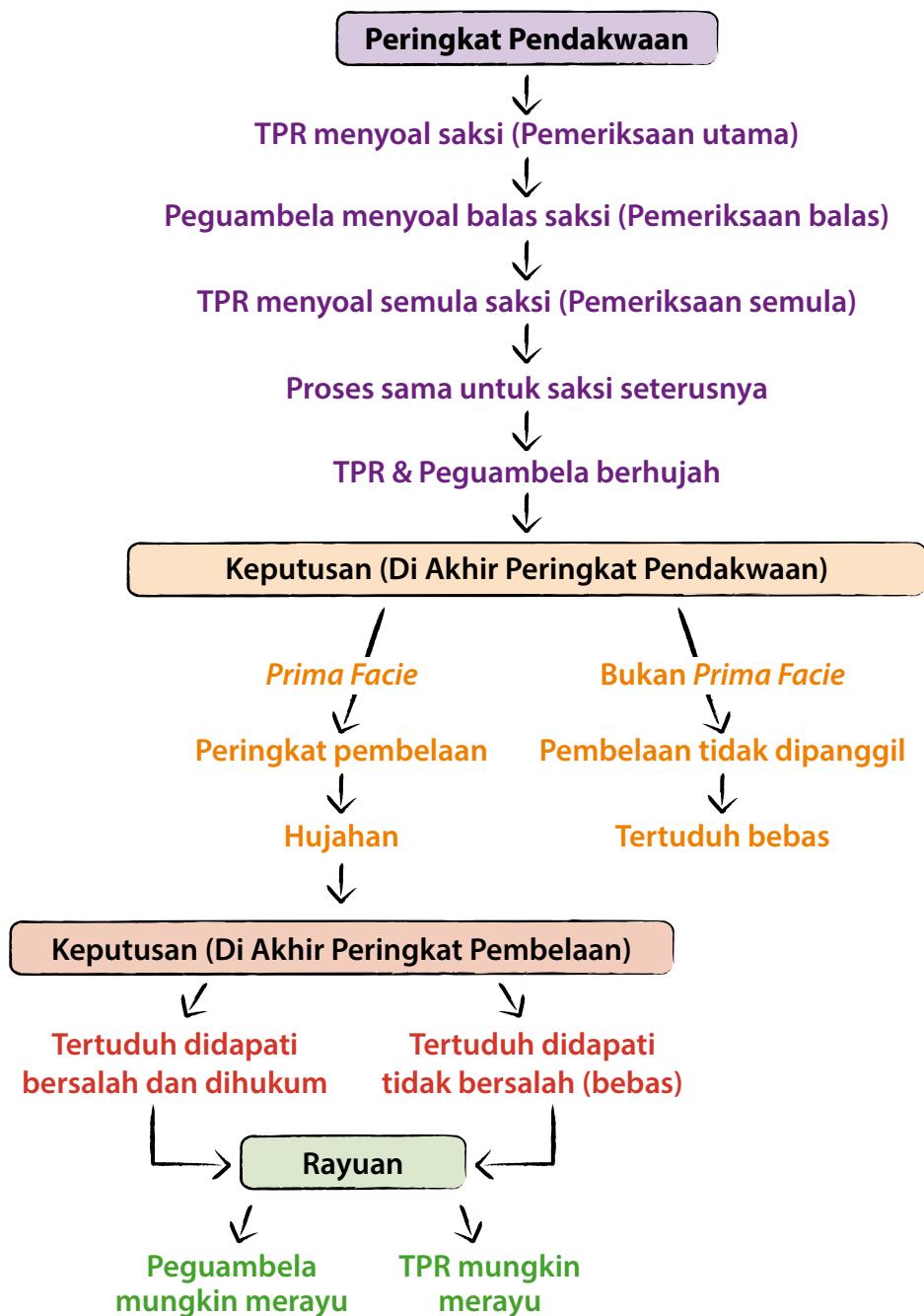
Apabila tertuduh telah didapati bersalah dan satu hukuman telah dijatuhkan, pihak yang tidak berpuas hati dengan keputusan atau hukuman tersebut (sama ada pihak TPR ataupun pihak pembelaan), boleh merayu kepada mahkamah yang lebih tinggi terhadap keputusan dan/atau hukuman tersebut. Pihak yang merayu agar keputusan atau hukuman asal diubah dikenali sebagai perayu. Pihak yang meminta keputusan atau hukuman asal dikekalkan dikenali sebagai responden.

Dokumen-dokumen perlu difaiklan untuk membuat rayuan, dan satu tarikh ditetapkan untuk mendengar rayuan. Mangsa dan/atau keluarganya boleh memilih untuk hadir ke mahkamah pada tarikh rayuan tersebut, ataupun mendapatkan peguam pemerhati atau pendamping guaman untuk hadir bagi pihak mereka semasa rayuan dijalankan.

Setelah mendengar hujahan daripada pihak TPR dan peguambela, dan setelah mempertimbangkan semua bukti yang dikemukakan semasa perbicaraan penuh sebelum itu, mahkamah di peringkat yang lebih tinggi boleh membuat keputusan sama ada hukuman yang dijatuhkan perlu dikekalkan, diubah atau kes perlu dibicarkan semula.

Kesemua keputusan rayuan boleh dirayu ke satu lagi peringkat rayuan yang lebih tinggi, iaitu sama ada di peringkat Mahkamah Rayuan atau Mahkamah Persekutuan (bergantung kepada mahkamah di mana perbicaraan telah mula didengar). Peringkat-peringkat mahkamah boleh dilihat di mukasurat 43.

Rajah 2: Proses Perbicaraan Penuh

SEKSYEN B: MENJADI SAKSI DI MAHKAMAH

Adalah perkara biasa apabila seseorang saksi berasa gementar dan risau bila tibanya masa untuk hadir ke mahkamah dan memberi keterangan di mahkamah, terutamanya jika saksi itu ialah mangsa yang telah mengalami perbuatan jenayah tersebut. Bahagian-bahagian berikut menerangkan hak-hak mangsa/saksi dan bentuk- bentuk sokongan yang boleh membantu seorang saksi untuk lebih bersedia menghadapi perbicaraan penuh.

PERSEDIAAN SEBELUM PERBICARAAN DI DALAM MAHKAMAH

Hak-Hak Seorang Saksi Di Dalam Mahkamah

Seorang mangsa/saksi diberi hak-hak tertentu dan pemahaman tentang hak-hak ini boleh membantu mengurangkan kegusaran yang mungkin dialami. Untuk tujuan persediaan kes, TPR, IO, pendamping guaman atau peguam pemerhati boleh membantu menyediakan langkah-langkah khas berikut yang boleh diminta oleh mangsa/saksi , sebelum perbicaraan penuh bermula:-

- Larangan kepada tertuduh agar tidak mengganggu mangsa dan saksi lain**

Kadangkala sebelum kes di mahkamah bermula, mangsa dan lain-lain saksi mungkin diganggu atau dihubungi oleh tertuduh atau pihak ketiga yang membantu tertuduh, supaya kes tidak diteruskan. Jika gangguan ini berlaku atau berkemungkinan besar berlaku, TPR, pendamping guaman atau peguam pemerhati boleh memohon kepada mahkamah agar satu perintah larangan mengganggu dikeluarkan, bagi melindungi mangsa atau lain-lain saksi pendakwaan. Larangan tersebut boleh dijadikan syarat jaminan yang perlu dipatuhi oleh tertuduh sepanjang perbicaraan apabila tertuduh dilepaskan di bawah jamin. Mahkamah boleh menarik balik jaminan jika tertuduh melanggar syarat jaminan tersebut.

- Untuk ditemani oleh ahli keluarga, rakan atau pihak yang membantu**

Sokongan emosi apabila mangsa atau saksi menghadapi perbicaraan penuh adalah sangat penting. Saksi dewasa, khususnya jika beliau seorang mangsa, seloknya ditemani oleh seorang ahli keluarga, rakan atau pihak yang membantu ketika menunggu untuk dipanggil sebagai saksi. Jika dibenarkan oleh mahkamah, mangsa atau saksi turut boleh ditemani semasa memberi keterangan di dalam perbicaraan penuh. Bagi mangsa atau saksi kanak-kanak pula, permintaan awal boleh dibuat agar ahli keluarga saksi tersebut (yang tidak disenaraikan sebagai saksi), pegawai kebajikan masyarakat, kakitangan mahkamah atau seorang pekerja sosial boleh duduk menemani di sebelah kanak-kanak tersebut semasa beliau memberi keterangan.

- Untuk memberi keterangan melalui penggunaan skrin atau penghadang, sambungan video secara langsung (*video live-link*) atau siaran rakaman video di mahkamah**

Seorang mangsa/saksi yang tidak mahu melihat tertuduh sewaktu memberi keteranganannya boleh meminta untuk dirinya dilindungi dari melihat atau dilihat oleh tertuduh. Jika mangsa/saksi ialah seorang kanak-kanak di bawah umur 16 tahun, biasanya keterangan melalui *video* secara langsung atau *video live-link* dibenarkan oleh mahkamah. Ini bermaksud kanak-kanak tersebut akan memberi keteranganannya dari satu bilik khas dengan melihat kepada satu skrin televisyen dan bercakap melalui pembesar suara. Seorang pegawai kebajikan masyarakat, jurubahasa atau ahli keluarga (bukan saksi) diberi kebenaran untuk menemani kanak-kanak di dalam bilik khas tersebut. Bagi seorang saksi dewasa, permintaan boleh dibuat kepada mahkamah untuk menggunakan *video live-link* atau penghadang untuk kes-kes khas.

- **Untuk memberi keterangan melalui seorang jurubahasa**

Seorang mangsa/saksi berhak meminta bantuan seorang jurubahasa untuk menterjemahkan soalan-soalan yang ditanya kepadanya di dalam perbicaraan kepada bahasa atau dialek yang difahami mangsa/saksi. Namun, keperluan ini perlu dimaklumkan kepada TPR berkenaan sebelum perbicaraan penuh bermula agar persediaan awal dapat dibuat. Jika saksi adalah kanak-kanak kecil, seorang ahli keluarga atau seorang pakar kanak-kanak mungkin boleh dipanggil untuk membantu mentafsir keterangan kanak-kanak tersebut.

- **Perbicaraan tertutup dan larangan menyatakan butir-butir kes (*gag order*)**

Jika seorang mangsa risau tentang butir-butir kesnya akan terdedah kepada media, permohonan boleh dibuat oleh TPR, pendamping guaman atau peguam pemerhati supaya perbicaraan dikendalikan di dalam mahkamah tertutup. Ini bermakna orang ramai atau media tidak dibenarkan berada di dalam mahkamah sepanjang perbicaraan berlangsung. Selain daripada itu, permohonan juga boleh dibuat kepada mahkamah untuk satu perintah melarang penyiaran butir-butir kes, atau *gag order*. Larangan tersebut bermaksud Hakim boleh mengarahkan agar butir-butir mengenai mangsa atau kejadian jenayah tersebut tidak boleh disiar atau disebarluaskan oleh media. Bagi mangsa kanak-kanak, menerbitkan apa-apa maklumat yang boleh menyebabkan orang awam mengetahui identiti kanak-kanak berkenaan adalah satu jenayah, dan keterangan kanak-kanak biasanya diberikan di dalam mahkamah tertutup.

- Perlindungan bagi seorang mangsa semasa disoal peguam bela**

Soalan yang tidak relevan dengan pertuduhan, seperti latar belakang atau perhubungan seksual mangsa dengan orang lain atau pada masa lalu, yang tidak berkait dengan pertuduhan, adalah dilarang ditanya semasa perbicaraan. Mangsa juga tidak boleh ditekan dengan soalan yang menghina, bersifat sensasi atau merosakkan nama baik mangsa. Jika soalan sebegini ditanya, TPR bertanggungjawab untuk membantah soalan tersebut atau Hakim boleh menegur supaya hanya soalan yang relevan sahaja ditanya. Jika khidmat seorang pendamping guaman atau peguam pemerhati digunakan oleh mangsa, beliau boleh turut membantah soalan sedemikian.

Bagi saksi kanak-kanak, Hakim biasanya memainkan peranan untuk memastikan peguam tidak bertanya soalan yang jelas mengelirukan kanak-kanak tersebut dan supaya kanak-kanak tersebut dapat memahami perkataan yang digunakan semasa disoal. Sekiranya tertuduh tiada peguam dan mengendalikan sendiri kesnya, soalan dari tertuduh perlu ditanya melalui Hakim dan tidak diajukan terus kepada mangsa, terutamanya mangsa kanak-kanak.

- Untuk meminta masa rehat semasa memberi keterangan**

Jika seorang mangsa/saksi tidak dapat menahan perasaan atau terlalu tertekan emosinya semasa disoal, TPR, pendamping guaman atau peguam pemerhati mungkin boleh meminta kebenaran Hakim untuk masa rehat yang singkat. Mangsa/saksi turut boleh memaklumkan kepada Hakim jika beliau memerlukan masa untuk pergi ke tandas, berasa tidak sihat dan sebagainya.

- Untuk membuat Pernyataan Impak Mangsa**

(Victim Impact Statement - VIS)

Pada peringkat keputusan dan sebelum hukuman dijatuahkan, mangsa/saksi yang merupakan mangsa jenayah, boleh memilih sama ada ingin menceritakan sendiri di mahkamah secara lisan tentang kesan jenayah yang telah dialami, ataupun mangsa boleh menyediakan satu pernyataan bertulis yang boleh diserah kepada pihak polis atau TPR, untuk dibacakan di mahkamah.

Pernyataan ini dipanggil "pernyataan impak mangsa" atau VIS. Pernyataan ini memberi peluang kepada mangsa untuk menerangkan kesemua penderitaan dan trauma yang telah dialami akibat jenayah tersebut. VIS

ini akan dinilai oleh Hakim semasa menetapkan hukuman yang akan dikenakan ke atas tertuduh. Jika mangsa seorang kanak-kanak kecil, ibu, bapa ataupun penjaganya boleh dibenarkan menghadiri mahkamah untuk membuat VIS bagi pihak kanak-kanak tersebut.

- **Untuk memohon pampasan atau bayaran kerugian bagi jenayah yang dilakukan**

Sebelum hukuman dijatuhkan ke atas tertuduh, TPR atau pendamping guaman boleh meminta mahkamah mengeluarkan satu perintah pampasan yang menyatakan jumlah yang perlu dibayar oleh tertuduh kepada mangsa, atas penderitaan yang telah dialami oleh mangsa akibat daripada perbuatan jenayah tersebut. Untuk menentukan jumlah yang bertepatan, Hakim boleh mendapatkan fakta-fakta sokongan berkenaan dari mangsa atau orang lain yang mempunyai fakta-fakta untuk mengesahkan tahap atau jenis kecederaan yang dialami, jumlah kehilangan pendapatan atau jumlah kehilangan harta akibat jenayah tersebut.

Taklimat oleh Timbalan Pendakwa Raya

TPR wajar menyediakan taklimat pra-perbicaraan untuk menjawab sebarang persoalan dan kekeliruan mangsa/saksi terutamanya tentang perbicaraan penuh yang bakal dilalui. Persediaan untuk taklimat ini boleh dibuat melalui IO. Pada masa ini juga, sapina boleh diminta daripada IO jika ianya belum diserahkan kepada mangsa dan lain-lain saksi.

Sebelum perbicaraan, mangsa dan semua saksi disarankan agar meneliti hak-hak yang telah disenaraikan di bahagian sebelum ini supaya permohonan dan persediaan boleh dibuat bagi memastikan sokongan yang bersesuaian semasa perbicaraan kelak. Salah satu persediaan yang boleh membantu mengurangkan rasa gementar adalah meminta TPR menjelaskan dengan ringkas dan mudah, prosedur-prosedur dan perkara yang mungkin dilalui di mahkamah oleh mangsa/saksi berkenaan. Semasa taklimat pra-perbicaraan ini, mangsa atau saksi boleh diiringi oleh pendamping guaman atau peguam pemerhati, seorang ahli keluarga atau rakannya.

MEMBERI KETERANGAN

Hadir Sebagai Saksi di Mahkamah

- Apabila tiba giliran untuk memberi keterangan, polis mahkamah akan menyebut nama saksi yang berkenaan untuk masuk ke dalam mahkamah dan duduk di kandang saksi.
- Seorang jurubahasa mahkamah akan meminta kad pengenalan asal saksi dan saksi akan mengangkat sumpah dalam bahasa yang selesa bagiinya. Jurubahasa tersebut akan memaklumkan mahkamah tentang pilihan bahasa tersebut dan akan membantu saksi menterjemahkan soalan dan jawapan yang diberi. Angkat sumpah yang dibuat adalah perjanjian secara lisan untuk memberitahu perkara yang benar dan ia berbunyi "Saya dengan ini bersumpah untuk menyatakan perkara yang benar dan hanya yang benar belaka". Sekiranya saksi didapati berbohong ketika di bawah sumpah, tindakan undang-undang boleh diambil terhadapnya kelak.
- Jurubahasa kemudiannya akan meminta saksi menyatakan nama penuh, alamat, umur dan pekerjaan beliau. Jika saksi tidak selesa memberitahu alamat rumah, permintaan boleh dibuat kepada TPR sebelum perbicaraan bermula.
- TPR biasanya akan memulakan pemeriksaan utama dengan meminta saksi menjawab soalan-soalan secara jelas serta perlahan-lahan dengan menghadap ke arah Hakim supaya saksi boleh didengari dan direkodkan. Saksi sepatutnya bersuara dengan cukup kuat supaya alat perakam di mahkamah dapat menangkap butiran keterangan dengan jelas (bagi perbicaraan yang dikendalikan di Mahkamah yang mempunyai kemudahan rakaman).
- Apabila keterangan selesai diberikan, saksi akan dibebaskan daripada sumpahnya oleh mahkamah. Ada kalanya saksi mungkin akan diminta kembali ke mahkamah, namun keadaan sebegini amat jarang berlaku, misalnya hanya apabila terdapat beberapa perkara pada keterangan saksi yang perlu diteliti semula, atau apabila terdapat seseorang atau pihak baru yang perlu dikenalpasti di mahkamah. Proses ini dikenali sebagai memanggil semula saksi.

Panduan-panduan yang Berguna

Berikut adalah beberapa cadangan berguna yang boleh membantu saksi ketika memberi keterangan di mahkamah:

- Dengar dengan teliti dan fikir secara mendalam sebelum menjawab sebarang soalan.
- Jika berasa gementar, tarik nafas panjang dan mendalam, supaya dapat menenangkan diri. Cuba jawab soalan dengan perlahan-lahan, jelas dan teratur.
- Cuba jangan beri jawapan yang bercanggah dengan jawapan yang diberi sebelumnya, terutamanya apabila disoal peguambela di peringkat pemeriksaan balas.
- Minta soalan diulangi atau dijelaskan jika perlu.
- Cuba jangan ketawa atau menjawab secara acuh tak acuh.
- Gunakan istilah atau kata-kata rasmi dan mengikut tertib, bagi pemahaman yang jelas (elakkan bahasa pasar sebanyak yang boleh).
- Untuk menyatakan sesuatu kepada Hakim yang mengadili kes, panggilan hormat yang sesuai adalah "Yang Arif" bagi Mahkamah Tinggi, "Tuan/Puan Hakim" bagi Mahkamah Sesyen dan "Tuan/Puan Majistret" bagi Mahkamah Majistret.
- Jika perlu pergi ke tandas, berasa kurang sihat atau berasa amat tertekan, saksi boleh meminta Hakim memberi masa rehat yang singkat untuk tujuan tersebut.

Maklumat-maklumat Penting

Pakaian yang sesuai

Perbicaraan di mahkamah adalah satu proses rasmi, dan mahkamah telah menetapkan agar semua yang hadir berpakaian sopan atau sederhana. Maksudnya, saksi tidak dibenarkan memakai seluar jeans, seluar pendek, baju tanpa lengan, *mini-skirt*, pakaian terlampau singkat atau menjolok mata, dan selipar.

4. Adakalanya saksi wanita datang haid ketika di mahkamah kerana tekanan semasa perbicaraan. Jadi adalah elok jika saksi bersedia membawa tuala wanita atau pakaian salinan.

Tuntutan Perjalanan

Seorang saksi boleh membuat tuntutan perjalanan bagi setiap tarikh saksi tersebut telah hadir di mahkamah. Apabila kes selesai didengar bagi hari tersebut, saksi yang hadir perlu menunjukkan sapina yang diterima kepada polis mahkamah. Polis mahkamah akan memastikan tarikh perbicaraan pada sapina adalah tepat supaya TPR yang mengendalikan kes boleh membuat tanda pengesahan kehadiran yang bersesuaian. Sapina yang disahkan ini perlu dibawa kepada kaunter tuntutan di ibu pejabat polis daerah (IPD) berkenaan untuk tujuan bayaran. Polis mahkamah biasanya boleh membantu dengan proses tuntutan ini.

Jika sapina tidak diserahkan sebelum perbicaraan, satu permintaan boleh dibuat kepada TPR atau IO berkenaan dan salinan boleh dikeluarkan di mahkamah.

KEMUDAHAN DI DALAM BANGUNAN MAHKAMAH

Beberapa kemudahan telah diperuntukkan di dalam bangunan mahkamah bagi keselesaan saksi dan orang ramai. Pengetahuan mengenai kemudahan tersebut boleh membantu saksi untuk lebih bersedia dan selesa sepanjang menghadiri mahkamah.

Kaunter Maklumat / Pendaftaran

Kaunter maklumat atau pendaftaran biasanya terletak di pintu masuk utama mahkamah. Saksi boleh meminta ditunjukkan arah ke bilik mahkamah berkenaan, ataupun arah untuk ke kemudahan-kemudahan lain. Kakitangan yang bertugas di kaunter biasanya boleh membantu dan memberi maklumat umum yang berkaitan dengan mahkamah berkenaan.

Bilik Menunggu untuk Saksi / Bilik Saksi

Bilik ini merupakan sebuah bilik yang disediakan untuk saksi menunggu giliran mereka dipanggil masuk ke mahkamah, terutamanya kerana saksi tidak dibenarkan berada di mahkamah ketika perbicaraan sedang dijalankan dengan saksi yang lain. Saksi yang berkenaan akan dipanggil oleh polis mahkamah atau bailif apabila sampai gilirannya untuk masuk ke bilik mahkamah untuk memberi keterangan. Biasanya, bilik saksi ini terletak di sebelah bilik mahkamah di mana perbicaraan dijalankan. Saksi harus bertanya kepada polis mahkamah atau jurubahasa sebelum sidang perbicaraan bermula (sebelum pukul 9 pagi), bagi memastikan di mana bilik menunggu yang sesuai bagi saksi. Bilik saksi biasanya berhawa dingin dan diletakkan bangku-bangku, tetapi biasanya tiada meja untuk menulis. Tujuan paling penting kemudahan ini disediakan ialah supaya saksi tidak perlu bersemuka dengan tertuduh atau keluarganya sebelum memberi keterangan.

Tandas

Biasanya, tempoh menunggu di mahkamah memakan masa agak panjang sebelum saksi dipanggil untuk memberi keterangan. Sewaktu tempoh menunggu tersebut, saksi mungkin perlu menggunakan tandas. Kadangkala tandas tidak terletak pada setiap tingkat di bangunan mahkamah, jadi lebih baik jika saksi bertanya di kaunter maklumat mahkamah yang biasanya berhampiran ruang masuk hadapan mahkamah. Jika perbicaraan sudah bermula, saksi perlu maklumkan kepada polis mahkamah atau TPR terlebih dahulu sebelum ke tandas untuk memastikan saksi dapat dihubungi apabila diperlukan.

Surau

Saksi yang beragama Islam boleh menggunakan surau untuk menunaikan solat dan berehat. Pada masa yang bukan merupakan masuk waktu solat yang biasa, surau mungkin berkunci. Oleh itu saksi digalakkan bertanya terlebih dahulu mengenai perkara ini di kaunter maklumat. Sepertimana dinyatakan sebelum ini, saksi digalakkan untuk memaklumkan terlebih dahulu kepada polis mahkamah atau TPR sebelum pergi ke surau untuk memastikan saksi dapat dihubungi.

Kantin / Kafeteria

Semua bangunan mahkamah mempunyai kantin. Namun begitu, saksi dinasihati untuk makan dengan secukupnya sebelum pergi ke mahkamah. Saksi mungkin dibenarkan makan di dalam bilik saksi tetapi tidak dibenarkan berbuat demikian di dalam mahkamah. Jika saksi perlu pergi ke kantin/kafeteria apabila perbicaraan telah bermula, sila maklumkan kepada TPR terlebih dahulu atau pastikan telefon bimbit boleh dihubungi pada setiap masa.

Pesanan kepada Mangsa dan Keluarga Mangsa

Sebagai mangsa jenayah seksual atau keganasan rumah tungga, kehadiran anda di mahkamah adalah suatu peluang untuk memberitahu tentang jenayah yang dialami supaya keadilan dapat ditegakkan.

Dengan melaporkan jenayah tersebut dan kemudiannya menjadi saksi di mahkamah untuk menerangkan tentang jenayah yang terjadi, anda telah memastikan tertuduh dibicarakan dan perlu menjawab ke atas perbuatan jenayah yang dilakukannya. Kami sedar betapa sukar dan rumitnya untuk anda mengambil tindakan sedemikian tetapi anda telah menunjukkan kekuatan dan keberanian dalam menghadapi proses mahkamah. Kami berharap perbicaraan anda berjalan lancar dan anda mendapat keadilan.

Walau bagaimanapun, keputusan mahkamah bergantung kepada keperluan undang-undang yang rumit dan teknikal, termasuk keperluan bukti. Sekiranya keputusan perbicaraan tidak menggambarkan apa yang telah sebenarnya berlaku kepada anda, kami ingin anda tahu bahawa komitmen anda dalam mencari keadilan adalah sangat berharga. Kekuatan dan ketabahan anda bakal menjadi inspirasi kepada mereka yang turut berada dalam keadaan yang sama.

WCC sentiasa sedia membantu anda.
Anda boleh menghubungi kami di:

011-3108 4001 / 016-439 0698

04-228 0342 / 04-398 8340

WCC Penang

Kami mengucapkan semua yang terbaik untuk anda!

LAMPIRAN

Glosari

Berikut adalah beberapa penerangan ringkas kepada istilah undang-undang yang biasa digunakan di dalam kes-kes jenayah seksual dan keganasan rumah tangga.

Kanak-Kanak: Seseorang yang berumur di bawah 18 tahun seperti yang diperuntukkan dalam Akta Kanak-Kanak 2001.

Kerelaan: Apabila mangsa secara rela melakukan hubungan seks dengan tertuduh.

Koroborasi: Bukti sokongan bagi menunjukkan keterangan tentang jenayah adalah benar. Contohnya, keterangan daripada guru yang melihat mangsa menangis dan telah melihat kesan berikutan kejadian, sejurus selepas kejadian rogal dikatakan berlaku.

Laporan Kimia/DNA: Laporan daripada pakar saintifik, biasanya tentang sampel iaitu bukti yang telah diambil oleh pihak polis yang berkaitan dengan kes, contohnya darah, air mani, air liur dan lain-lain.

Laporan O&G: Istilah ringkas bagi laporan Obstetrik dan Ginekologi, iaitu satu laporan perubatan oleh doktor yang telah memeriksa tubuh badan mangsa untuk bukti-bukti fizikal setelah satu laporan jenayah seksual dibuat.

Laporan Psikologi: Satu laporan tentang keadaan psikologi seorang mangsa bagi menilai kesan kepada minda dan kecederaan secara emosi berhubung jenayah yang telah dilaporkan.

Pengadu: Orang yang telah membuat laporan polis bagi mengadukan jenayah yang berlaku. Kerap kali, pengadu adalah mangsa jenayah itu sendiri.

Pegawai Penyiasat: Seorang pegawai penyiasat (*Investigating Officer - IO*) adalah anggota polis yang ditugaskan untuk menyiasat jenayah yang dilaporkan dan mencari bukti yang diperlukan untuk membuktikan kes. IO turut membantu TPR menghubungi dan mengendalikan saksi serta barang bukti semasa perbicaraan.

Pesalah Kanak-kanak: Jika orang yang melakukan jenayah berusia kurang dari 18 tahun, mereka akan dirujuk sebagai pesalah kanak-kanak dan kes akan dibicarakan di Mahkamah Bagi Kanak-Kanak. Hukuman terhadap pesalah kanak-kanak lebih ringan berbanding pesalah dewasa.

Pengantunan Kanak-kanak (*child grooming*): Pengantunan kanak-kanak terjadi apabila seorang dewasa berkawan dan menjalinkan hubungan rapat dengan kanak-kanak tersebut dengan niat untuk melakukan hubungan seksual kelak.

Pendamping Guaman: Peguam kerajaan yang menawarkan perkhidmatan yang disediakan oleh Jabatan Bantuan Guaman untuk membantu kanak-kanak mangsa jenayah seksual. Antara perkhidmatan yang ditawarkan adalah menasihati dan menerangkan tentang proses mahkamah kepada mangsa dan keluarga mangsa kanak-kanak jenayah seksual.

Peguam Pemerhati: Peguam swasta yang dilantik untuk mewakili kepentingan mangsa semasa perbicaraan dijalankan dengan kebenaran Hakim.

Pernyataan Impak Mangsa: Pernyataan daripada mangsa atau keluarganya tentang penderitaan dan trauma yang diderainya atau keluarganya disebabkan jenayah yang berlaku. Pernyataan ini boleh diberi secara lisan atau bertulis kepada mahkamah selepas sabitan dan sebelum hukuman dijatuhkan.

Rogol Bawah Umur: Apabila seorang lelaki bersetubuh dengan gadis berusia kurang dari 16 tahun, samada dengan paksaan atau tidak, perbuatan jenayah ini dikenali sebagai rogol bawah umur.

Suspek: Orang yang disyaki telah melakukan jenayah yang dinyatakan di dalam laporan atau siasatan kes jenayah.

Sebutan / Pengurusan kes: Prosiding awal/ringkas di mahkamah sebelum saksi-saksi mula dipanggil memberi keterangan. Contohnya, sebutan untuk menyemak samada tertuduh telah melantik peguam bela.

Timbalan Pendakwa Raya (TPR/DPP): Pegawai undang-undang kerajaan yang mendakwa orang yang dituduh atas sesuatu jenayah yang dilakukan.

Tertuduh/Orang Kena Tuduh (OKT): Orang yang telah didakwa melakukan satu (atau lebih) jenayah.

Undang-undang bagi Kesalahan terhadap Wanita dan Kanak-Kanak

Kanun Keseksaan

Seksyen	Kesalahan	Hukuman
321 & 323	Sengaja menyebabkan kecederaan	Penjara maksimum 1 tahun atau denda maksimum RM2,000 atau kedua-duanya
322 & 325	Sengaja menyebabkan cedera parah	Penjara maksimum 7 tahun dan denda
324	Sengaja menyebabkan cedera dengan menggunakan senjata atau benda-benda merbahaya	Penjara maksimum 10 tahun atau denda atau sebat atau mana-mana dua daripada hukuman itu
326	Sengaja menyebabkan cedera parah dengan menggunakan senjata atau benda-benda merbahaya	Penjara maksimum 20 tahun dan denda atau sebat
326A	Menyebabkan kecederaan kepada pasangannya atau bekas pasangan, kanak-kanak, orang kurang upaya atau ahli keluarga yang lain	2 kali ganda hukuman maksimum
354	Mencabul kehormatan: Menyerang atau menggunakan kekerasan jenayah ke atas seseorang dengan niat untuk mencabul kehormatannya	Penjara maksimum 10 tahun atau denda atau sebat atau mana-mana dua daripada hukuman itu
355	Menyerang atau menggunakan kekerasan jenayah ke atas seseorang dengan niat untuk menjatuhkan kehormatannya kecuali didesak dengan bangkitan-marah yang serius	Penjara maksimum 2 tahun atau denda atau kedua-duanya
372	Memperdagangkan seseorang untuk pelacuran	Penjara maksimum 15 tahun, sebat dan boleh juga didenda

375 (a,g) & 376	Rogol: Seorang lelaki bersetubuh dengan seorang perempuan yang bukan isterinya tanpa kerelaannya. Rogol bawah umur adalah hubungan seksual dengan perempuan bawah umur 16 tahun.	Penjara maksimum 20 tahun dan sebat
375A	Suami menyebabkan kecederaan kepada isterinya untuk mengadakan persetubuhan	Penjara maksimum 5 tahun
375B	Rogol berkumpulan	Penjara minimum 10 tahun, maksimum 30 tahun
376 (2) (d,e)	Rogol bawah umur (jika perempuan berumur bawah 16 tahun) tanpa kerelaannya dan persetubuhan dengan perempuan bawah 12 tahun dengan atau tanpa kerelaannya akan diberikan hukuman yang lebih berat	Penjara minimum 10 tahun, maksimum 30 tahun dan sebat
376(4)	Menyebabkan kematian seorang perempuan semasa melakukan atau mencuba untuk melakukan rogol	Dihukum mati atau penjara minimum 15 tahun penjara, maksimum 30 tahun dan minimum 10 sebatan
376A & 376B	Sumbang Mahram apabila seseorang melakukan persetubuhan dengan orang yang dilarang dikahwini samada dibawah undang-undang, agama, atau adat	Penjara minimum 10 tahun, maksimum 30 tahun dan sebat
377A & 377B	Persetubuhan yang bertentangan dengan aturan tabii. Melakukan hubungan seksual dengan memasukkan zakar ke dalam dubur (liwat) atau mulut seseorang yang lain	Penjara maksimum 20 tahun dan sebat
377C	Melakukan persetubuhan bertentangan tabii tanpa kerelaan	Penjara minimum 5 tahun, maksimum 20 tahun dan sebat

377CA	Perhubungan seks menggunakan objek, dsb	Penjara minimum 5 tahun, maksimum 30 tahun dan sebat
377D	Melakukan atau bersuhabat, mendapatkan atau cuba mendapatkan supaya seseorang melakukan perbuatan kelucahan melampau di tempat awam atau persendirian	Penjara maksimum 2 tahun
377E	Merangsang kanak-kanak (bawah 14 tahun) untuk melakukan kelucahan terlampaui dengannya atau orang lain	Penjara minimum 3 tahun, maksimum 15 tahun dan sebat
509	Perkataan atau isyarat dengan niat mengaibkan kehormatan seseorang	Penjara maksimum 5 tahun atau denda atau kedua-duanya

Akta Kanak-Kanak 2001 dan Akta Kanak-Kanak (Pindaan) 2016

Seksyen	Kesalahan	Hukuman
15	Sekatan media bagi melindungi identiti mangsa : Media tidak boleh mendedahkan nama, alamat/institusi pendidikan atau memasukkan butir mangsa yang terlibat dalam prosiding jenayah atau di bawah Akta ini dan menyebabkan mangsa dikenal pasti	Boleh dipenjarakan maksimum 5 tahun atau denda maksimum RM10,000 atau kedua-duanya
27, 28 & 29	Kewajipan untuk memaklumkan - pegawai perubatan atau pengamal perubatan, anggota keluarga & pengasuh kanak-kanak hendaklah memberitahu Pegawai Kebajikan Masyarakat sekiranya kanak-kanak yang disyaki didera	Jika gagal lapor, boleh dipenjarakan maksimum 2 tahun atau denda maksimum RM5,000 atau kedua-duanya

29A	Kewajipan untuk memaklumkan – sesiapa selain dari orang yang disebut di seksyen 27,28 & 29 hendaklah memberitahu Pegawai Kebajikan Masyarakat sekiranya kanak-kanak yang disyaki didera	Tiada hukuman
31(1)	Penganiayaan, pengabaian, pembuangan atau pendedahan kanak-kanak. Sesiapa yang memelihara seorang kanak-kanak – (a) Yang menganiaya, mengaibkan, membuang atau mendedahkan kanak-kanak yang dipelihara atau bertindak secara cuai dengan cara yang mungkin menyebabkan kecederaan fizikal atau emosi ke atas kanak-kanak itu; atau (b) Yang menganiaya kanak-kanak secara seksual atau menyebabkan/membenarkannya dianiyai sedemikian	Denda maksimum RM50,000 atau penjara maksimum 20 tahun. Sebagai tambahan, mungkin di perintahkan dengan bon kelakuan baik dan pelaksanaan khidmat masyarakat
32	Kanak-kanak tidak boleh digunakan untuk mengemis, dsb - mana-mana orang yang menggunakan kanak-kanak untuk aktiviti tersebut akan di hukum	Boleh didenda maksimum RM 20,000 atau penjara maksimum 5 tahun atau kedua-duanya. Sebagai tambahan, mungkin di perintahkan dengan bon kelakuan baik dan pelaksanaan khidmat masyarakat
33	Sesiapa yang membiarkan kanak-kanak tinggal tanpa pengawasan yang berpatutan	Boleh didenda maksimum RM 20,000 atau penjara maksimum 5 tahun atau kedua-duanya. Sebagai tambahan, mungkin di perintahkan untuk melaksanakan khidmat masyarakat
116	Perlindungan informer - Sesiapa yang memberikan sebarang maklumat berkenaan kanak-kanak yang memerlukan perlindungan tidak menanggung apa-apa liabiliti untuk fitnah kerana pemberian maklumat berkenaan.	Tiada hukuman

Akta Kesalahan-Kesalahan Seksual Terhadap Kanak-Kanak 2017

Seksyen	Kesalahan	Hukuman
5	Membuat, menghasilkan, mengarahkan pembuatan atau penghasilan, dsb, pornografi (bahan-bahan lucu) kanak-kanak	Penjara maksimum 30 tahun dan minimum 6 sebatan
6	Membuat persediaan menghasilkan atau mengarahkan pembuatan atau penghasilan pornografi kanak-kanak	Penjara maksimum 10 tahun dan boleh juga disebat
7	Menggunakan kanak-kanak dalam pembuatan, penghasilan, pengarahan pembuatan atau penghasilan, dsb, pornografi kanak-kanak	Penjara maksimum 20 tahun dan minimum 5 sebatan
8	Bertukar-tukar, menerbitkan, dsb, pornografi kanak-kanak	Penjara maksimum 15 tahun dan minimum 3 sebatan
9	Menjual, dsb, pornografi kanak-kanak kepada kanak-kanak	Penjara maksimum 15 tahun dan minimum 5 sebatan
10	Mengakses, dsb, pornografi kanak-kanak	Boleh dipenjarakan maksimum 5 tahun atau denda maksimum RM10,000 atau kedua-duanya
11	Berkomunikasi secara seksual dengan kanak-kanak (kecuali bagi maksud pendidikan, sains atau perubatan)	Penjara maksimum 3 tahun
12	Pengantunan kanak-kanak (<i>child grooming</i>)	Penjara maksimum 5 tahun dan boleh juga disebat
13	Berjumpa selepas pengantunan kanak-kanak	Penjara maksimum 10 tahun dan boleh juga disebat
14	Amang seksual fizikal atas kanak-kanak (<i>physical sexual assault</i>)	Penjara maksimum 20 tahun dan boleh juga disebat

15	Amang seksual bukan fizikal atas kanak-kanak (<i>non physical sexual assault</i>) contohnya, menyuruh kanak-kanak tersebut menunjukkan badannya kepada seseorang untuk tujuan seksual	Penjara maksimum 10 tahun atau denda maksimum RM 20,000 atau kedua-duanya
16	Kesalahan yang dilakukan dibawah Akta ini oleh orang yang mempunyai hubungan amanah dengan kanak-kanak yang terlibat termasuk: a) Ibu atau bapa/penjaga/saudara b) Pengasuh c) Guru/pensyarah/warden d) Penyedia perkhidmatan jagaan kesihatan e) Jurulatih f) Perkhidmat awam	Tambah hukuman penjara maksimum 5 tahun dan mininum 2 sebat
19	Kegagalan memberi maklumat tentang kesalahan di bawah Akta ini atau mana-mana kesalahan membabitkan mangsa kanak-kanak kepada pegawai polis di balai berdekatan	Boleh didenda maksimum RM5,000
25	Peruntukan mengenai hukuman sebat sekiranya seseorang yang disabitkan di bawah Akta ini adalah lelaki berumur lebih daripada 50 tahun	Masih boleh dihukum dengan hukuman sebatan
26	Kaunseling pemulihan	Mahkamah boleh, sebagai tambahan kepada apa-apa hukuman yang dikenakan, memerintahkan suatu tempoh kaunseling pemulihan terhadap orang yang disabitkan atas kesalahan itu dalam tempoh penahanannya
27	Pengawasan polis	Apabila seseorang disabitkan atas mana-mana kesalahan di bawah Akta ini, mahkamah hendaklah mengarahkan supaya dia diletakkan di bawah pengawasan polis bagi suatu tempoh minimum 1 tahun, maksimum 3 tahun sebaik selepas habis tempoh hukuman dijatuhan terhadapnya

Pernyataan Impak Mangsa

Pernyataan ini merupakan penerangan mangsa tentang penderitaan dan trauma yang dialami oleh dirinya dan/atau keluarganya berikutan jenayah yang berlaku. Kenyataan yang diberikan di mahkamah boleh diberikan secara lisan atau bertulis, sama ada oleh mangsa sendiri atau melalui wakil keluarga mangsa. Pernyataan ini diberikan selepas tertuduh didapati bersalah dan sebelum hukuman ditetapkan oleh mahkamah.

Rajah di bawah boleh dijadikan panduan apabila mangsa dan/atau keluarganya perlu menyediakan Pernyataan Impak Mangsa. Ia menunjukkan beberapa kesan jenayah berkenaan terhadap mangsa dan/atau keluarganya.

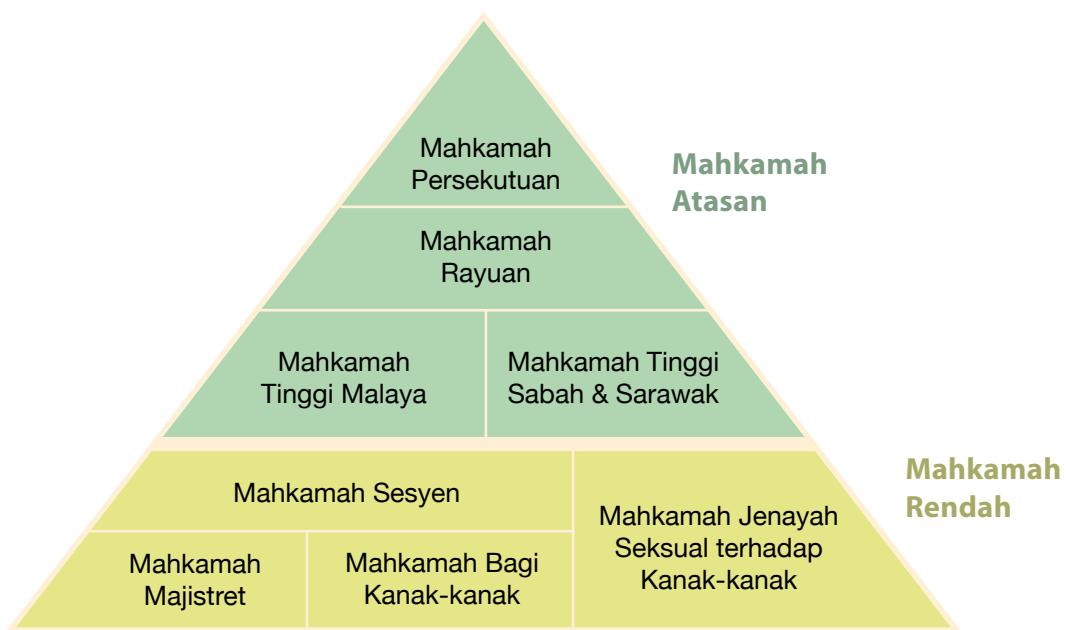

Jenis-Jenis Mahkamah

Apa itu Mahkamah?

Mahkamah adalah tempat di mana perbicaraan kes-kes sivil/jenayah diadakan. Biasanya perbicaraan dijalankan di mahkamah yang terletak di daerah di mana laporan polis dibuat atau kejadian dilaporkan berlaku.

Rajah 3: Struktur Mahkamah di Malaysia

Rajah 3 menunjukkan struktur mahkamah-mahkamah di Malaysia. Peringkat atau jenis mahkamah yang ditetapkan untuk mendengar perbicaraan kes adalah bergantung kepada jenis kesalahan yang dituduh dan hukuman yang diletakkan atas kesalahan itu.

Mahkamah Rendah

Mahkamah Sesyen mempunyai bidang kuasa mendengar semua jenis jenayah yang tidak membawa hukuman mati, iaitu merangkumi semua jenis hukuman termasuk penjara seumur hidup. Perbuatan jenayah seperti mencabul, merogol, meliwat dan keganasan rumah tangga biasanya dibicarakan di Mahkamah Sesyen.

Mahkamah Majistret mempunyai bidang kuasa mendengar kesemua kesalahan jenayah di mana hukumannya tidak melebihi 10 tahun penjara, ataupun hanya denda yang dikenakan. Contohnya seperti kes cabul dan keganasan rumah tangga biasa didengar di Mahkamah Majistret.

Mahkamah Bagi Kanak-Kanak (sebelum ini dikenali sebagai Mahkamah Juvana) adalah mahkamah khas untuk mendengar/membicarakan kes-kes jenayah yang dilakukan oleh kanak-kanak kecuali jenayah yang dihukum mati. Mahkamah ini terdiri daripada seorang Majistret dan dua orang penasihat.

Mahkamah Jenayah Seksual Terhadap Kanak-Kanak baru ditubuhkan pada 2017 di Putrajaya untuk mempercepatkan tempoh pelupusan kes mahkamah yang melibatkan jenayah seksual kanak-kanak. Mahkamah khas ini sedang dalam proses ditubuhkan di negeri-negeri lain.

Mahkamah Atasan

Rayuan pertama terhadap keputusan di Mahkamah Sesyen dan Mahkamah Majistret adalah di Mahkamah Tinggi dan rayuan terakhir di Mahkamah Rayuan. Manakala rayuan pertama bagi keputusan Mahkamah Tinggi adalah di Mahkamah Rayuan dan rayuan terakhir di Mahkamah Persekutuan.

Perbezaan di antara Kes Jenayah dan Kes Sivil

Kes Jenayah

Perbuatan jenayah seperti mencuri, merogol, merompak, mencabul, membunuh dan sebagainya dianggap sebagai jenayah terhadap mangsa dan masyarakat secara amnya. Bagi memastikan keselamatan masyarakat, pihak polis akan menyiasat jenayah tersebut agar suspek boleh dituduh di mahkamah.

Orang yang dituduh melakukan jenayah dikenali sebagai tertuduh. Tertuduh boleh mewakili kesnya sendiri atau melantik peguambela.

Mangsa jenayah pula kerap kali adalah pengadu dan saksi utama semasa proses mahkamah. Mangsa tidak diwakili peguam namun boleh melantik pendamping guaman atau peguam pemerhati untuk membimbingnya melalui proses mahkamah.

Ianya adalah tanggungjawab pegawai undang-undang kerajaan yang dikenali sebagai Timbalan Pendakwa Raya (TPR) untuk membuktikan bahawa jenayah telah berlaku, bahawa tertuduh adalah orang yang telah melakukannya, dan kemudiannya meminta hukuman yang setimpal atas tertuduh mengikut keseriusan kesalahan dan kesannya kepada mangsa dan masyarakat. Pembuktian jenayah adalah ketat dan perlu mengatasi sebarang keraguan munasabah (*beyond reasonable doubt*) bahawa tertuduh memang bersalah. Ini adalah kerana hukuman terhadap jenayah yang dilakukan membawa kesan yang amat serius kepada orang yang didapati bersalah. Sekiranya tertuduh didapati bersalah, jenis hukuman yang boleh dijatuhkan oleh mahkamah adalah hukuman penjara, sebatan, denda, perintah pengawasan, dan/atau perintah pemulihan agar tertuduh tidak mengulangi perbuatan jenayah tersebut di masa hadapan.

Mangsa dan/atau keluarganya boleh meminta atau diminta untuk menerangkan kepada mahkamah tentang kesan jenayah tersebut ke atas kehidupan mereka untuk menentukan hukuman setimpal kepada penjenayah. Peruntukan undang-undang membenarkan TPR memohon kepada mahkamah supaya pampasan wang dibayar kepada mangsa berpadanan dengan penderitaan dan segala kos yang dialami akibat jenayah yang dilakukan.

Kes Sivil

Kes sivil dimulakan apabila satu pihak menyaman (dinamakan sebagai plaintiff) di mahkamah terhadap pihak yang lain (dinamakan sebagai defendant) atas perbuatan/kegagalan oleh pihak defendant, yang dikatakan telah menyebabkan kerugian atau penderitaan kepada pihak plaintiff. Biasanya tujuan menyaman adalah untuk mendapatkan gantirugi atau pelaksanaan perintah atas perbuatan atau kerugian yang dikatakan telah berlaku.

Saman boleh difailkan oleh sebarang individu, syarikat, organisasi atau agensi.

Apabila kes sivil bermula di mahkamah, kedua-dua pihak boleh mewakili diri sendiri atau melantik peguam untuk membuktikan atau menafikan kerugian/penderitaan tersebut yang dikatakan berlaku, siapa penyebabnya, dan betapa serius kerugian/penderitaan yang dialami, atau sebaliknya. Plaintiff mesti menunjukkan bukti dengan jelas bahawa kerugian atau penderitaan yang terjadi adalah disebabkan oleh defendant.

Mahkamah sivil akan memerintahkan supaya defendant membayar ganti rugi kepada plaintiff sekiranya plaintiff dapat membuktikan kepada mahkamah bahawa kelakuan atau kecuaian berpunca daripada defendant. Selain itu, mahkamah juga akan memerintahkan pihak yang kalah untuk membayar semua kos perbicaraan kepada pihak yang menang. Tambahan pula, pihak-pihak yang terlibat dalam kes sivil perlu membayar kos peguamcara yang mereka lantik.

Nombor Telefon Berguna untuk Dihubungi

POLIS PULAU PINANG

Talian 24 Jam	04 - 269 1999
Ibu Pejabat Kontinjen Pulau Pinang (IPK)	04 - 222 1522
Ibu Pejabat Polis Daerah Timur Laut (Georgetown)	04 - 218 1822
Ibu Pejabat Polis Daerah Barat Daya (Balik Pulau)	04 - 866 2222
Ibu Pejabat Polis Daerah Seberang Perai Tengah (Bukit Mertajam)	04 - 538 2222
Ibu Pejabat Polis Daerah Seberang Perai Utara (Kepala Batas)	04 - 576 2222
Ibu Pejabat Polis Daerah Seberang Perai Selatan (Jawi)	04 - 582 4222 / 04 - 583 1304

UNIT PENDAKWAAN PULAU PINANG (TPR)

Unit Pendakwaan Negeri – Ibu Pejabat	04 - 227 5944
Unit Pendakwaan Negeri – Pejabat Butterworth	04 - 329 7715

JABATAN KEBAJIKAN MASYARAKAT NEGERI PULAU PINANG

Talian Nur	15999
Ibu Pejabat Jabatan Kebajikan Masyarakat Pulau Pinang	04 - 650 5259
Pejabat Kebajikan Masyarakat Daerah Timur Laut	04 - 226 4531
Pejabat Kebajikan Masyarakat Daerah Barat Daya	04 - 866 8442
Pejabat Kebajikan Masyarakat Daerah Seberang Perai Utara	04 - 575 8715
Pejabat Kebajikan Masyarakat Daerah Seberang Perai Tengah	04 - 538 2584
Pejabat Kebajikan Masyarakat Daerah Seberang Perai Selatan	04 - 582 1798

Lokasi Mahkamah di Pulau Pinang

1. Mahkamah Sesyen dan Majistret

Jenayah Georgetown

Bangunan Sri Pinang,
Lebuh Light, 10200
Georgetown, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 251 4310
Faks : 04 - 251 4201

2. Mahkamah Tinggi Pulau Pinang

Lebuh Light, 10200
Georgetown, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 251 4000
Faks : 04 - 251 4141
Laluan Bas: Jeti - Mahkamah
No. Bas Rapid Penang: 104, 204, 502; CAT

3. Mahkamah Sesyen dan Majistret Balik Pulau

Jalan Balik Pulau,
11000 Balik Pulau, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 869 1610 / 869 1612
Faks : 04 - 866 6819
Laluan Bas: Stesen Bus Komtar - Balik Pulau
No. Bas Rapid Penang: 403, 404, dan 501

4. Mahkamah Sesyen dan Majistret Butterworth

Jalan Bagan Jermal,
12300 Butterworth, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 310 6200
Faks : 04 - 331 4522
Laluan Bas: Stesen Bus Butterworth (Jeti) -
Stesen Bus Kepala Batas
No. Bas Rapid Penang: 601, 602, 603, dan 608

5. Mahkamah Majistret Bukit Mertajam

Jalan Betik, Sg Rembai,
14000 Bukit Mertajam, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 530 4285 / 538 2205
Faks : 04 - 530 9148

6. Mahkamah Majistret Jawi

Jalan Serindit, 14200 Sungai Jawi,
Seberang Perai Selatan, Pulau Pinang.
Tel : 04 - 583 1300
Faks : 04 - 582 0631
No. Bas Rapid Penang: 801 dan 802

Pusat Kesedaran Wanita (Women's Centre for Change) adalah sebuah organisasi bukan berkeuntungan ditubuhkan sejak 1985 untuk membendung keganasan terhadap wanita dan kanak-kanak, memperkasakan mereka serta mempertingkatkan kesaksamaan gender dan keadilan sosial. WCC menyediakan kaunseling dan perlindungan sementara bagi wanita dan kanak-kanaknya yang menghadapi krisis, tanpa mengira kaum, agama atau latar belakang sosial mereka. WCC turut memberi sokongan emosi dan sokongan di mahkamah terutamanya kepada mangsa keganasan rumah tangga dan jenayah seksual. WCC merupakan sebahagian daripada gabungan organisasi wanita iaitu *Joint Action Group for Gender Equality* (JAG) yang memperjuangkan undang-undang dan polisi yang berkesan untuk wanita dan kanak-kanak.

Pejabat WCC Pulau Pinang

241, Jalan Burma, 10350 Pulau Pinang, Malaysia.

T: +604 - 228 0342 F: +604 - 228 5784 E: wcc@wccpenang.org

Pejabat WCC Seberang

13, Lorong Sutera 6, Taman Sutera, 13700 Seberang Jaya, Pulau Pinang, Malaysia.

T: +604 - 398 8340 F: +604 - 398 8341 E: wccseberang@wccpenang.org

Laman Web: www.wccpenang.org

